

Rolnummer 4578
Arrest nr. 187/2009 van 26 november 2009

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 48 van het Wetboek der successierechten, zoals van toepassing voor het Waalse Gewest, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Bergen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters P. Martens en M. Bossuyt, en de rechters M. Melchior, R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, J. Spreutels en T. Merckx-Van Goey, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter P. Martens,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging*

Bij vonnis van 6 november 2008 in zake Denise Thibaut tegen de Belgische Staat en het Waalse Gewest, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 15 december 2008, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Bergen de volgende prejudiciële vragen gesteld :

1. « Schendt artikel 48 van het Wetboek der successierechten, zoals van toepassing in het Waalse Gewest, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre die bepaling erin voorziet dat de niet-gehuwde paren hetzelfde tarief kunnen genieten als de gehuwde paren op de tweevoudige voorwaarde dat zij een verklaring van wettelijke samenwoning in de zin van de artikelen 1475 en volgende van het Burgerlijk Wetboek hebben afgelegd en dat zij die verklaring minstens een jaar vóór het overlijden van een van beide partners hebben afgelegd, zonder dat die bepaling overigens voorziet in de mogelijkheid om, via andere middelen dan de afgifte van een bewijs van wettelijke samenwoning, het bewijs te leveren van het bestaan van een duurzaam en stabiel paar dat reeds meer dan een jaar bestaat, en aldus de niet-gehuwde paren die niet ten minste een jaar vóór het overlijden de verklaring van samenwoning hebben afgelegd, uitsluit van het genot van het tussen gehuwde personen toepasbare tarief, en zulks ondanks het feit dat de personen uit wie die paren zijn samengesteld reeds vele jaren een stabiel en duurzaam paar hebben gevormd ? »;

2. « Schendt artikel 48 van het Wetboek der successierechten, zoals van toepassing in het Waalse Gewest, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre die bepaling vereist dat de paren die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd het verlaagde tarief slechts kunnen genieten vanaf één jaar na de verklaring van samenwoning en zulks onafhankelijk van de duurtijd van hun leven als paar vóór de verklaring van wettelijke samenwoning, terwijl diezelfde voorwaarde niet kan worden opgelegd aan de paren die huwen ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Denise Thibaut, wonende te Elzele, Séménil 8;
- de Ministerraad;
- de Waalse Regering.

Op de openbare terechtzitting van 20 oktober 2009 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. A. De Jonge, advocaat bij de balie te Brussel, voor Denise Thibaut;
 - . Mr. D. Dibathia, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. B. Pinchart, advocaat bij de balie te Bergen, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en A. Alen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

De eiseres voor de verwijzende rechter verklaart dat zij als paar heeft samengeleefd met Antoinette Schampaert, van 1951 tot het overlijden van laatstgenoemde op 19 augustus 2003.

Op 8 mei 1990 hebben de eiseres voor de verwijzende rechter en Antoinette Schampaert een authentiek testament opgesteld waarbij de overlevende van laatstgenoemde als algemene legataris wordt aangewezen.

Op 8 augustus 2003 verklaart Antoinette Schampaert, ongehuwd, bij de gemeentelijke overheid dat zij met toepassing van de bepalingen van de wet van 23 november 1998 onder het stelsel van wettelijke samenwoning met de eiseres wil samenleven.

Op 9 januari 2004 wordt door de eiseres voor de verwijzende rechter een aangifte van nalatenschap ingediend bij het registratiekantoor van Leuze-en-Hainaut, in haar hoedanigheid van algemene legataris van de erflaatster.

De bevoegde ontvanger der registratierechten beslist om het tarief « tussen alle andere personen » toe te passen waarin artikel 48 van het Wetboek der successierechten, zoals van toepassing voor het Waalse Gewest, voorziet, en vordert van de eiseres een bedrag aan successierechten van 21 305,86 euro.

Op 31 maart 2004 vordert de lasthebber van de eiseres voor de verwijzende rechter de toepassing van het tarief « tussen wettelijk samenwonenden » bij de ontvanger der registratierechten en bij de gewestelijke directeur der registratierechten van Bergen.

Op 4 mei 2004 stelt de gewestelijke directeur der registratierechten van Bergen de eiseres ervan in kennis dat zij het tarief dat van toepassing is op de wettelijk samenwonenden niet kan genieten omdat de termijn van één jaar tussen de verklaring van wettelijke samenwoning en het overlijden niet in acht werd genomen.

De verschuldigde rechten en de verwijlinteressen worden uiteindelijk in 2004 en 2005 door de eiseres voor de verwijzende rechter betaald. Op 8 maart 2006 stelt zij een vordering in strekkende tot veroordeling van, enerzijds, de Belgische Staat, tot terugbetaling van de rechten en interesten die door de eiseres werden betaald boven het tarief dat van toepassing is tussen wettelijk samenwonenden, verhoogd met de moratorium- en gerechtelijke interesten, en, anderzijds, de Belgische Staat en het Waalse Gewest *in solidum*, de ene bij ontstentenis van de andere, tot betaling van een bedrag van 22 000 euro aan schadevergoeding en interesten die *ex aequo et bono* zijn vastgesteld, met toepassing van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, te verhogen met de moratorium- en gerechtelijke interesten.

De eiseres voor de verwijzende rechter verzoekt de Rechtbank aan het Grondwettelijk Hof twee prejudiciële vragen voor te leggen met betrekking tot de bestaanbaarheid van artikel 48 van het Wetboek der successierechten met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Vanuit de vaststelling dat zij niet bevoegd is om de grondwettigheid van een wet of een decreet te toetsen, beslist de Rechtbank om aan het Hof de twee prejudiciële vragen te stellen die te dezen bij het Hof aanhangig zijn gemaakt.

III. *In rechte*

- A -

Memorie van de eisende partij voor de verwijzende rechter

A.1.1. In haar memorie onderstreept de eiseres voor de verwijzende rechter dat de Waalse decreetgever, met het decreet van 14 november 2001, gehuwde en ongehuwde paren op voet van gelijkheid wilde plaatsen, op de enige voorwaarde dat het ongehuwde paar een duurzaam en stabiel paar vormt op grond van een affectieve band, en geen paar dat slechts formeel of voor de gelegenheid werd gevormd.

Om misbruik ten aanzien van die nieuwe regel te vermijden, heeft de decreetgever bepaalde vormvoorwaarden opgelegd voor de toepassing van het verlaagde tarief, namelijk, enerzijds, de verplichting om een verklaring van wettelijke samenwoning in de zin artikel 1475 van het Burgerlijk Wetboek te hebben afgelegd en, anderzijds, het verstrijken van een termijn van één jaar tussen de verklaring en het overlijden.

Volgens de eiseres voor de verwijzende rechter zou de termijn van één jaar waarin het decreet van 14 november 2001 voorziet, volkomen willekeurig zijn, zoals het decreet van 19 juni 2008 zou aantonen, dat die termijn heeft teruggebracht tot zes maanden. De eiseres voor de verwijzende rechter onderstreept dat het doel van de door de decreetgever vastgestelde vormvoorwaarden erin bestond misbruiken te voorkomen, namelijk dat personen die zich niet in een situatie bevinden waarin zij een duurzaam en stabiel paar vormen, het verlaagde tarief zouden kunnen genieten. Door het weigeren van andere middelen die het bestaan van een duurzaam en stabiel paar bewijzen, zoals bijvoorbeeld een getuigschrift van woonplaats, zou de Waalse decreetgever niet de verplichting zijn nagekomen om vergelijkbare situaties gelijk te behandelen.

A.1.2. De eiseres voor de verwijzende rechter vraagt om de volgende situaties met elkaar te vergelijken, namelijk enerzijds, twee personen die sinds vijftig jaar samenleven en een paar vormen op grond van een affectieve en seksuele relatie en die, wegens ziekte van een van beiden, beslissen om in het huwelijk te treden en, anderzijds, een paar dat, in dezelfde situatie, beslist een verklaring van wettelijke samenwoning af te leggen. De eiseres voor de verwijzende rechter onderstreept dat, in het Belgische recht, het huwelijk dat wordt aangegaan door een persoon die niet lang meer te leven heeft, of een huwelijk *in extremis*, geldig is. Zulk een gehuwd paar zal het verlaagde tarief rechtstreeks genieten. Een paar dat daarentegen een verklaring van wettelijke samenwoning heeft afgelegd, zou van fraude worden verdacht en zou, om hetzelfde tarief van successierechten te kunnen genieten, nog moeten bewijzen dat het sinds één jaar (zes maanden sinds het decreet van 19 juni 2008) een duurzaam en stabiel paar vormt, zelfs indien de betrokken personen reeds sinds vijftig jaar als een duurzaam en stabiel paar hebben samengeleefd.

A.1.3. De eiseres voor de verwijzende rechter wijst erop dat de federale wetgever, door de wet van 28 maart 2007 « tot wijziging, wat de regeling van het erfrecht van de langstlevende wettelijk samenwonende betreft, van het Burgerlijk Wetboek en van de wet van 29 augustus 1988 op de erfregeling inzake landbouwbedrijven met het oog op het bevorderen van de continuïteit », een wet heeft aangenomen die van de wettelijk samenwonende een wettelijke erfgenaam heeft gemaakt. Krachtens artikel 745^{octies}, § 1, van het Burgerlijk Wetboek, verkrijgt de wettelijk samenwonende het vruchtgebruik van het onroerend goed dat tijdens het samenwonen het gezin tot gemeenschappelijke verblijfplaats diende en van het daarin aanwezige huisraad.

Er wordt opgemerkt dat, tijdens de parlementaire debatten, een senatrice een voorwaarde wilde invoegen met betrekking tot de minimumduur, *in casu* twee jaar, om een wettelijke samenwoning uitwerking te laten hebben. Een ander parlementslid deed niettemin opmerken dat er sprake kon zijn van een dramatische situatie waarin samenwonenden, net vóór een overlijden, zich realiseren dat hun samenwonen nog geen rechtsgevolgen heeft en dat de langstlevende zeer schadelijke gevolgen zou lijden. Dat heeft ertoe geleid dat voor de erkenning van de langstlevende wettelijk samenwonende als wettelijke erfgenaam in de wet geen enkele minimumtermijn voor het samenwonen is opgelegd.

De aanneming van de wet van 28 maart 2007 zou een duidelijk voorbeeld zijn van de wijziging van de modaliteiten sinds het arrest dat op 5 juli 1999 door het Hof werd gewezen, zodat op de prejudiciële vragen zou moeten worden geantwoord dat artikel 48 van het Wetboek der successierechten de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt.

Memorie van de Waalse Regering

A.2.1. De Waalse Regering voert in de eerste plaats aan dat de eerste prejudiciële vraag niet duidelijk is geformuleerd of niet valt onder de aan het Hof toevertrouwde toetsingsbevoegdheid. Zij ziet immers niet welk bewijsmiddel op voldoende zekere wijze een duurzaam samenwonen zou kunnen aantonen, zodat de vraag in dat opzicht niet zou aangeven welke discriminatie ongehuwde paren zouden ondergaan ten opzichte van gehuwde paren. Er zou inzake bewijsmiddelen geen enkel verschil in behandeling bestaan tussen de twee categorieën van personen die door de prejudiciële vraag worden vergeleken vermits gehuwde paren, net zoals wettelijk samenwonenden, een akte van de burgerlijke stand moeten overleggen om het verlaagde tarief te kunnen genieten. Het zou er dus op lijken dat het de wachttermijn is waaraan wettelijk samenwonenden zijn onderworpen om voorkeurtarieven van successierechten te genieten, die de kern vormt van de prejudiciële vragen, zodat beide vragen samen zouden moeten worden geanalyseerd.

A.2.2. Er wordt aangevoerd dat de twee in het geding zijnde categorieën van personen niet vergelijkbaar zijn. In tegenstelling tot de instelling van het huwelijk zou de wettelijke samenwoning immers slechts bindend zijn voor de partijen die ze aangaan, zodat de respectieve familieleden er volstrekt niet bij betrokken worden. Bij een wettelijke samenwoning zouden de partijen overigens niet verplicht zijn tot trouw, zou tussen de partners geen gemeenschap van goederen worden gecreëerd, zou de verlaten partner bij een verbreking van het contract enkel recht hebben op een onderhoudsuitkering wanneer hij behoeftig is en zou, ten slotte, het contract kunnen worden verbroken bij eenzijdige beslissing *ad nutum* van een van beide partners.

In de parlementaire voorbereiding van de wet van 28 maart 2007 « tot wijziging, wat de regeling van het erfrecht van de langstlevende wettelijk samenwonende betreft, van het Burgerlijk Wetboek en van de wet van 29 augustus 1988 op de erfregeling inzake landbouwbedrijven met het oog op het bevorderen van de continuïteit » zou eveneens worden gewezen op de fundamentele verschillen tussen echtgenoten en wettelijk samenwonenden.

A.2.3. In de veronderstelling dat wettelijk samenwonenden en gehuwde paren vergelijkbare groepen van personen zouden zijn, wordt aangevoerd dat het verschil in behandeling gegrond is op een objectief differentiatiecriteria, namelijk het feit dat hun juridische toestand verschilt, zowel wat betreft de persoonlijke verplichtingen jegens elkaar, als wat betreft hun vermogensrechtelijke toestand. Het arrest van het Hof nr. 36/2007 van 7 maart 2007 wordt ter ondersteuning van die stelling geciteerd.

Het verschil in behandeling zou overigens evenredig zijn met het doel van de bepaling, namelijk fraude voorkomen.

De Waalse Regering onderstreept dat de formulering van die tekst overigens zou zijn gesuggereerd door de Raad van State, naar aanleiding van zijn advies over het toenmalige voorstel van decreet betreffende de successierechten tussen wettelijk samenwonenden. Dat doel van fraudebestrijding zou volgens de Waalse Regering volkomen legitiem zijn omdat de wettelijke samenwoning een instelling is die veel onzekerder is dan een huwelijksverbintenis, gelet op het feit dat zij door elk van beide partners afzonderlijk kan worden verbroken, op eender welk ogenblik en zonder verdere formaliteit dan een verklaring bij de gemeentelijke overheid.

A.2.4. De Waalse Regering onderstreept nog dat het Waalse Gewest, ook al heeft het geoordeeld dat de in het geding zijnde termijn kon worden ingekort tot zes maanden - zoals gebeurde bij het decreet van 19 juni 2008 -, die termijn niet heeft willen opheffen, opnieuw om ethische redenen.

A.2.5. De Waalse Regering merkt ten slotte op dat de eiseres voor de verwijzende rechter en haar levensgezellin reeds sinds de inwerkingtreding van de wet van 23 november 1998 tot invoering van de wettelijke samenwoning een verklaring van wettelijke samenwoning hadden kunnen ondertekenen en dat zij pas *in extremis* die mogelijkheid hebben benut, namelijk op het ogenblik dat het overlijden van de levensgezellin van de eiseres voor de verwijzende rechter helaas onvermijdelijk leek. Precies om dat type van mogelijke frauduleuze praktijken te bestrijden, zou de decreetgever een proeftijd van één jaar hebben ingevoerd.

Memorie van de Ministerraad

A.3.1. De Ministerraad geeft aan dat hij een gemeenschappelijk antwoord zal geven op beide prejudiciële vragen, omdat de eerste vraag de tweede eigenlijk omvat.

A.3.2. De Ministerraad wijst erop dat, bij een decreet van het Waals Parlement van 19 juni 2008, artikel 48 van het Wetboek der successierechten in twee opzichten werd gewijzigd. Enerzijds, is een eventuele verwantschapsband tussen de wettelijk samenwonenden in geen enkel geval nog een reden om van het voordeel van het genoemde verlaagde tarief te worden uitgesloten omdat iedere wettelijk samenwonende van de erflater *a priori* de toepassing van het tarief kan verkrijgen in de rechte lijn en, anderzijds, is de noodzakelijke duurtijd van de wettelijke samenwoning vóór het openvallen van de nalatenschap meer dan zes maanden, en niet langer ten minste één jaar.

A.3.3. De Ministerraad vermeldt vervolgens de voorwaarden die moeten worden vervuld voor de toepassing van het tarief « tussen wettelijk samenwonenden ». De Ministerraad herinnert eraan dat het doel van de twee decreten van 14 november 2001 en 19 juni 2008 erin bestond een einde te maken aan hetgeen werd beschouwd als een fiscale discriminatie tussen gehuwden en samenwonenden, althans wanneer bepaalde voorwaarden zijn vervuld. De Waalse decreetgever wilde immers gelegenhedenverklaringen van samenwoning voorkomen door de wettelijk samenwonenden te onderwerpen aan bepaalde voorwaarden om dezelfde regeling te kunnen genieten als de echtgenoten.

A.3.4. Volgens de Ministerraad is het aangeklaagde verschil in behandeling verantwoord omdat een verklaring van wettelijke samenwoning geen invloed heeft op de staat van een persoon en geen verplichting oplegt tot samenwonen, noch tot trouw, hulp en bijstand. Wettelijke samenwoning komt tot stand door een verklaring overeenkomstig artikel 1476 van het Burgerlijk Wetboek en kan door de samenwonenden worden beëindigd in onderlinge overeenstemming of eenzijdig, door middel van een schriftelijke verklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, die van de stopzetting van de wettelijke samenwoning melding maakt in het bevolkingsregister. Een schijnverklaring van wettelijke samenwoning zou gemakkelijk kunnen worden afgelegd vóór het overlijden van de levensgezel, en dat om louter fiscale redenen en niet omwille van een stabiele affectieve verbintenis.

A.3.5. De Ministerraad citeert het arrest nr. 82/99 van 15 juli 1999 en geeft aan dat de Waalse decreetgever te dezen nog steeds van mening is dat gehuwden een vorm van samenleven hebben die stabiel is dan die van bepaalde samenwonenden. Het verschil in behandeling zou bijgevolg verantwoord zijn door een objectief criterium, namelijk de formele wettelijke stabiliteit van het huwelijkse samenlevingsverband.

De Ministerraad wijst ten slotte erop dat het Hof reeds meermaals heeft beslist dat het verschil in behandeling tussen gehuwde en ongehuwde paren, dat is gebaseerd op het differentiatiecriterium van de huwelijkse staat, objectief en redelijk kan worden verantwoord en historisch gezien op overwegingen gebaseerd is van algemeen, economisch en budgettair beleid. Die beleidskeuze zou aan de toetsing van het Hof ontsnappen, zoals zou blijken uit de arresten nrs. 89/84, 155/2001 en 66/2004.

- B -

B.1. Uit de formulering van de gestelde vragen blijkt dat het Hof wordt ondervraagd over het verschil in behandeling tussen gehuwde paren en paren die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd, doordat die laatsten het voorkeurtarief van de in het geding zijnde bepaling alleen kunnen genieten indien de verklaring van wettelijke samenwoning ontvangen werd meer dan een jaar vóór het openvallen van de nalatenschap, terwijl zulk een voorwaarde niet wordt opgelegd aan de gehuwde paren.

B.2. Artikel 48, derde lid, van het Wetboek der successierechten, zoals het van toepassing was in het Waalse Gewest op het ogenblik van de aan de verwijzende rechter voorgelegde feiten, bepaalde :

« Voor de toepassing van hoofdstukken VI en VII wordt onder wettelijke samenwonende verstaan de persoon die op de dag van het openvallen van de nalatenschap met de erflater samenwoonde en die met hem een verklaring van wettelijke samenleving afgelegd had overeenkomstig de bepalingen van boek III, titel *Vbis* van het Burgerlijk Wetboek, met uitzondering van twee personen die broers en/of zusters, oom en neef of nicht, en tante, neef of nicht zijn, voor zover de verklaring van wettelijke samenleving ontvangen werd meer dan een jaar voor het openvallen van de nalatenschap ».

B.3.1. De Waalse Regering voert aan dat de twee categorieën van personen die door de prejudiciële vragen worden beoogd, niet voldoende vergelijkbaar zouden zijn. Het onderscheid tussen die twee categorieën zou immers duidelijk blijken uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 28 maart 2007 « tot wijziging, wat de regeling van het erfrecht van de langstlevende wettelijk samenwonende betreft, van het Burgerlijk Wetboek en van de wet van 29 augustus 1988 op de erfregeling inzake landbouwbedrijven met het oog op het bevorderen van de continuïteit ».

De Waalse Regering voert eveneens aan dat de meest recente wetgevingen inzake wettelijke samenwoning niet zouden streven naar een volledige harmonisatie van de juridische stelsels die gelden voor echtgenoten en wettelijk samenwonenden, om reden dat die twee categorieën van personen niet kunnen worden vergeleken doordat de gevolgen van het huwelijk talrijk en complex zijn, alsook onlosmakelijk met elkaar verbonden.

B.3.2. In de parlementaire voorbereiding van het decreet van het Waalse Gewest van 14 november 2001 betreffende de successierechten tussen wettelijk samenwonenden, dat ten grondslag ligt aan de in het geding zijnde bepaling, wordt gepreciseerd dat de decreetgever de regeling van de rechten van successie en van overgang bij overlijden die van toepassing is op niet-gehuwde paren, wilde wijzigen door hun dezelfde voorwaarden op te leggen als die welke gelden tussen echtgenoten, vanuit de vaststelling dat, ingevolge de aanneming van de wet van 23 november 1998 tot invoering van de wettelijke samenwoning, de verklaring van wettelijke samenwoning een aantal rechten en wettelijke verplichtingen meebracht die door het Burgerlijk Wetboek zijn geregeld (*Parl. St.*, Waals Parlement, 1999-2000, nr. 114/1, p. 2).

B.3.3. Hoewel de rechten en wettelijke verplichtingen die uit een verklaring van wettelijke samenwoning voortvloeien, niet dezelfde zijn als die welke het gevolg zijn van de instelling van het huwelijk, zijn de twee in het geding zijnde categorieën van personen

voldoende vergelijkbaar omdat de decreetgever ze op voet van gelijkheid wilde behandelen wat de op hen toepasselijke regeling van de successierechten betreft.

B.4. De decreetgever kan ernaar streven een vorm van gezinsleven te beschermen, *in casu* het huwelijk, dat grotere kansen op stabiliteit biedt. Hij is dus niet verplicht de samenwonenden dezelfde fiscale voordelen toe te kennen als de gehuwde paren.

B.5. Vermits de decreetgever echter, zoals hij dat heeft gedaan via de in het geding zijnde bepaling, de wettelijk samenwonenden en de gehuwde paren op dezelfde wijze heeft willen behandelen op het vlak van successierechten, kan hij de eerstgenoemden slechts een vereiste van duurtijd opleggen indien die maatregel redelijk verantwoord is.

B.6. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de decreetgever, door te eisen dat de verklaring van wettelijke samenwoning werd ontvangen meer dan één jaar vóór het openvallen van de nalatenschap om het voorkeurtarief toe te kennen dat van toepassing is op echtgenoten, fraude wilde voorkomen (*Parl. St.*, Waals Parlement, 1999-2000, nr. 114/1, p. 3). In dat opzicht kon hij rechtmatig oordelen dat verbintenissen die *in extremis* worden aangegaan, enkel om een verlaagd tarief te genieten, moesten worden ontmoedigd.

B.7. Dat risico is echter niet verschillend naargelang de betrokkenen ervoor hebben gekozen in het huwelijk te treden dan wel een verklaring van wettelijke samenwoning af te leggen. Daaruit volgt dat de decreetgever, door ten aanzien van de wettelijk samenwonenden een vereiste van duurtijd te formuleren die niet bestaat voor de gehuwden, een verschil in behandeling heeft gecreëerd dat, in het licht van de betrokken maatregel, niet redelijk is verantwoord.

B.8. De prejudiciële vragen dienen bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 48 van het Wetboek der successierechten, zoals het van toepassing was in het Waalse Gewest ingevolge het decreet van het Waalse Gewest van 14 november 2001, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat het vereist dat de verklaring van wettelijke samenwoning meer dan één jaar vóór het openvallen van de nalatenschap werd ontvangen.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, op de openbare terechtzitting van 26 november 2009.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

P. Martens